

Titulació	Tipus	Curs
Filosofia	OB	2

Professor/a de contacte

Nom: Alejandro Mumbrú Mora

Correu electrònic: alejandro.mumbru@uab.cat

Idiomes dels grups

Podeu consultar aquesta informació al [final](#) del document.

Prerequisits

Cap.

Objectius

Aquesta assignatura ofereix una aproximació crítica i contextualitzada als principals debats filosòfics que travessen el període de la Il·lustració europea, especialment durant els segles XVII i XVIII. L'objectiu és explorar com el pensament il·lustrat transforma la manera de concebre la història, la política, l'educació i la racionalitat, tot establint les bases conceptuals de la contemporaneïtat.

El curs s'inicia amb una introducció general a la Il·lustració com a projecte intel·lectual i cultural, posant èmfasi en la seva confiança en la raó, el progrés i l'emancipació. A partir d'aquí, es tracten qüestions de filosofia de la història, com ara la idea de progrés, el paper de la guerra i les transformacions en la concepció de l'educació. En l'àmbit de la filosofia política, es debaten temes com l'origen de la societat i de la propietat, la legitimitat del poder polític i el lloc de la desobediència civil dins de l'ordre establert.

Una part central de l'assignatura es dedica a l'anàlisi crítica del pensament de Jean-Jacques Rousseau, considerat una anomalia dins del marc il·lustrat. Es presta especial atenció a la seva recepció i crítica de les teories contractualistes de Hobbes i Locke, així com a les tensions que la seva obra genera en el projecte de la Il·lustració.

També s'estudia el gir transcendent kantià com a culminació filosòfica del pensament il·lustrat i la seva contribució a la crítica de la raó i de la moral. Finalment, es tracta la recepció crítica de la Il·lustració per part del primer Romanticisme alemany, amb figures com Schiller i Hölderlin, que plantegen una reformulació estètica i existencial dels ideals il·lustrats.

Competències

- Actuar en l'àmbit de coneixement propi avaluant les desigualtats per raó de sexe/gènere.
- Analitzar i sintetitzar els arguments centrals dels textos fonamentals de la filosofia en les seves diverses disciplines.

- Que els estudiants hagin demostrat que comprenen i tenen coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé es basa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda d'aquell camp d'estudi.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Reconèixer i interpretar temes i problemes de la filosofia en les seves diverses disciplines.
- Situar les idees i els arguments filosòfics més representatius d'una època en el seu rerefons històric i relacionar els autors més rellevants de cada època en qualsevol de les disciplines filosòfiques.
- Utilitzar la simbologia i els procediments de les ciències formals en l'anàlisi i la construcció d'arguments.
- Utilitzar un pensament crític i independent a partir dels temes, els debats i els problemes que planteja la filosofia tant històricament com conceptualment.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar les desigualtats per raó de sexe/gènere i els biaixos de gènere en l'àmbit de coneixement propi.
2. Argumentar sobre diversos temes i problemes filosòfics a propòsit d'obres diferents i avaluar els resultats
3. Assenyalar i resumir el contingut filosòfic comú a diverses manifestacions de diferents àmbits de la cultura.
4. Construir arguments filosòfics amb rigor.
5. Demostrar una posició pròpia davant d'un problema o una controvèrsia de rellevància filosòfica, o en un treball de recerca filosòfica.
6. Discriminar els trets que defineixen el lloc d'un autor en el context d'una problemàtica i reorganitzar-los en un esquema coherent.
7. Distingir i esquematitzar el contingut fonamental d'un text filosòfic.
8. Establir relacions entre ciència, filosofia, art, religió, política, etc.
9. Establir una planificació per desenvolupar un treball sobre la matèria
10. Exposar els conceptes propis de la història de la filosofia
11. Expressar, tant oralment com per escrit, els temes i els problemes bàsics de la tradició filosòfica.
12. Expressar-se eficaçment aplicant els procediments argumentatius i textuals en els textos formals i científics
13. Identificar les idees principals d'un text sobre la matèria i fer-ne un esquema
14. Indicar els principals temes de la història de la filosofia.
15. Indicar i discutir les principals característiques del pensament definitori d'una època, emmarcant-les en el context.
16. Llegir comprensivament textos filosòfics bàsics.
17. Llegir comprensivament textos filosòfics de la història de la filosofia.
18. Presentar treballs en formats ajustats a les demandes i els estils personals, tant individuals com en grup petit.
19. Reconèixer, amb mirada experta, referents filosòfics del passat i del present i avaluar-ne la rellevància.
20. Relacionar diversos ordres que es poden descobrir entre les idees filosòfiques de diferents autors i moments històrics.
21. Resumir els temes i els arguments exposats en un debat filosòfic clàssic.
22. Utilitzar correctament el lèxic específic de la història de la filosofia.
23. Valorar com els estereotips i els rols de gènere incideixen en l'exercici professional.

Continguts

1. Consideracions generals sobre la Il·lustració
2. L'anomalia Rousseau: recepció i crítica del pensament polític de Hobbes i Locke

3. La filosofia transcendental de Kant
4. Il·lustrats i contrail·lustrats
5. El primer Romanticisme alemany

Activitats formatives i Metodologia

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes a l'aula	50	2	2, 4, 8, 10, 11, 14, 17, 19, 22
Tipus: Supervisades			
Treballs individuals supervisats	30	1,2	2, 4, 6, 7, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 20, 21, 22
Tipus: Autònomes			
Treball individual autònom	50	2	8, 10, 12, 16, 19

Les sessions de classe s'estructuren principalment al voltant de les exposicions del professor, orientades a proporcionar el marc conceptual, històric i crític necessari per abordar els continguts de l'assignatura. Aquestes exposicions es complementen amb espais destinats a la formulació de preguntes, la presentació d'objeccions i el debat col·lectiu. Es fomenta activament la participació de l'alumnat amb l'objectiu de generar un entorn de diàleg filosòfic rigorós, on es puguin contrastar diferents perspectives sobre els textos i temes tractats.

El treball de l'alumnat s'articula a partir dels continguts desenvolupats a classe i de la bibliografia recomanada. Aquesta bibliografia està pensada per acompanyar i ampliar els temes abordats a les sessions, i inclou tant textos fonamentals del període estudiat com estudis crítics contemporanis. La lectura atenta d'aquests materials és indispensable per aprofitar adequadament l'assignatura i per preparar les activitats d'avaluació.

Així mateix, es preveu un seguiment individualitzat del procés d'aprenentatge. Mitjançant tutories o trobades específiques, el professor ofereix una atenció personalitzada per resoldre dubtes, aclarir continguts o orientar en la selecció i l'estudi de bibliografia complementària. Aquest espai de comunicació directa està pensat per acompanyar l'alumnat en el desenvolupament d'un pensament crític i autònom, i per afavorir una millor comprensió dels temes i problemes tractats al llarg del curs.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, perquè els alumnes completin les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura.

Avaluació

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Activitat	35%	8	0,32	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23
Examen final	40%	8	0,32	1, 2, 3, 4, 7, 8, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 19, 20, 22

AVALUACIÓ CONTINUADA

L'avaluació de l'assignatura consisteix en la realització d'un examen parcial (25%), la participació en una activitat vinculada a la realització d'un congrés filosòfic (35%) i la realització de l'examen final (40%). El format de les activitats i les dates dels exàmens s'indicaran a principi de curs.

Per tal de fer mitjana amb les notes de l'examen parcial i l'activitat, la nota mínima de l'examen final haurà de ser de 3.5 sobre 10 punts. No s'acceptarà cap treball que no s'entregui en la data fixada. Qualsevol índex de plagi serà penalitzat amb un 0 en l'activitat presentada.

Per poder presentar-se a l'examen de recuperació caldrà haver estat avaluat d'un mínim de 2/3 parts de les qualificacions totals.

AVALUACIÓ ÚNICA

L'avaluació de l'assignatura consistirà en l'entrega de dues activitats (25+35%) i la realització d'un examen final (40%). El format de les activitats i la data de l'examen s'indicaran a principi de curs.

L'alumnat que no hagi entregat les activitats serà no avaluable i haurà de presentar-se directament a l'examen de recuperació. No s'acceptarà cap treball que no s'entregui en la data fixada. Qualsevol índex de plagi serà penalitzat amb un 0 en l'activitat presentada.

OBSERVACIONS

És possible que el Departament de Filosofia estableixi (tal com s'ha fet durant el primer semestre) un període de concentració de proves avaluatives. El professorat indicarà si hi ha aquest període o quines són les dates de les proves a l'inici de cada assignatura.

En el moment de realització de cada activitat avaliativa, el professor informará l'alumnat (Moodle) del procediment i la data de revisió de les qualificacions.

L'alumnat rebrà la qualificació de "No avaluable" sempre que no hagi lliurat més de 1/3 parts de les activitats d'avaluació.

En cas que les proves no es puguin fer presencialment s'adaptarà el seu format (mantenint-ne la ponderació) a les possibilitats que ofereixen les eines virtuals de la UAB. Els deures, activitats i participació a classe es realitzaran a través de fòrums, wikis i/o discussions d'exercicis a través de Teams, etc. El professor vetllarà perquè l'alumnat hi pugui accedir o li oferirà mitjans alternatius, que estiguin al seu abast.

En cas que l'alumnat realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.

ÚS DE LA IA

En aquesta assignatura es permet l'ús de tecnologies d'Intel·ligència Artificial (IA) com a part integrant del desenvolupament del treball, sempre que el resultat final reflecteixi una contribució significativa de l'estudiant en l'anàlisi i la reflexió personal. L'estudiant haurà de: (i) identificar quines parts han estat generades amb IA; (ii) especificar les eines utilitzades; i (iii) incloure una reflexió crítica sobre com aquestes han influït el procés i el resultat final de l'activitat. La no transparència de l'ús de la IA en aquesta activitat avaluable es considerarà falta d'honestat acadèmica i comporta que l'activitat s'avalui amb un 0 i no es pugui recuperar, o sancions majors en casos de gravetat.

Bibliografia

Fonts:

DIDEROT, Denis i D'ALEMBERT, Jean-Le-Rond, "Discurso preliminar" a la *Enciclopedia de las artes y las ciencias*, ed. Orbis, 1985 (versió online)

FOUCAULT, Michel, "¿Qué es la Ilustración?", en *Sobre la Ilustración*, ed. Tecnos, Madrid, 2006 (versió online)

GADAMER, Hans-Georg., *Verdad y método*, vol. I, ed. Sígueme, 1993.

HEGEL, Georg Wilhelm Friedrich, *Fenomenología del Espíritu*, trad. Manuel Jiménez, ed. Pre-textos, 2006.

---: *Filosofía del derecho*, trad. J. L. Vermal, Edhasa, 1999.

HÖLDERLIN, Friedrich, *Hiperión o el eremita en Grecia*, trad. J. Munárriz, ed. Hiperión, 2015.

HORKHEIMER Max i ADORNO, Theodor., *Dialéctica de la Ilustración*, trad. J. J. Sánchez, ed. Trotta, 2018.

KANT, Immanuel, *Crítica de la raó pura*, trad. Miquel Montserrat, Edicions de la UB, Barcelona, 2024.

-, *Crítica de la raó pràctica*, trad. de Miquel Costa, edició a cura de Pere Lluís Font, Barcelona, Edicions 62, 2004 (Crítica de la razón práctica, trad. M. García Morente, ed. Sígueme, Salamanca, 1995).

-, *Crítica de la facultat de jutjar*, trad. de Jèssica Jaques Pi, Barcelona, Edicions 62, 2004 (Crítica de la facultad de juzgar, trad. R. R. Aramayo, Madrid, A. Machado Libros, 2003).

-, "¿Qué és la Il·lustració?", "Idea d'una història universal amb intenció cosmopolita", "Conjectures sobre el començament de la història humana", "La pau perpètua. Un projecte filosòfic", "Replantejament de la pregunta: Si el gènere humà es troba en progrés constant vers el millor", traduccions disponibles a *Història i política*, trad. Salvi Turró, ed. 62, 2002.

---: *La religión dentro de los límites de la mera razón*, trad. F. M. Marzoa, Alianza ed., 1969.

LESSING, Gotthold Ephraim, *L'educació del gènere humà*, trad. Jordi Jané, ed. Adesiara, 2021.

LOCKE, John, *Segundo tratado sobre el gobierno civil*, trad. C. Mellizo, Alianza ed., 2014.

LYOTARD, Jean-François, *La condición postmoderna*, trad. M. Antolín, ed. Cátedra, 2000.

ROUSSEAU, Jean-Jacques, *El contrato social*, trad. E. L. Castellón, Edimat Libros, 1999.

---: *Profesión de fe del vicario savoyano*, trad. A. Pintor-Ramos, ed. Trotta, 2007.

---: *Discurso sobre las ciencias y las artes*, trad. M. Armiño, Alianza ed., 2012.

---: *Discurso sobre el origen de la desigualdad entre los hombres*, trad. M. Armiño, Alianza ed., 2012.

---: *Las ensoñaciones del paseante solitario*, trad. M. Fiszman, ed. Losada, 2011.

SCHILLER, Friedrich, *Cartes sobre l'educació estètica de la humanitat*, trad. Jordi Llovet, ed. Adesiara, 2018.

VOLTAIRE (François Marie Arouet), *Càndid*, trad. M. Armiño, Ed. Espasa Libros, 2016.

Obres de caràcter general:

ALCOBERRO, Ramon, *La filosofía de la Il·lustració*, ed. Barcanova, 1992.

- BEISER, Frederick. C., *The Fate of Reason*, Cambridge, MA: Harvard University Press, 1987.
- , *Enlightenment, revolution, and romanticism: the genesis of modern German political thought, 1790-1800*. Cambridge, Mass: Harvard University Press, 1992.
- , *German idealism: the struggle against subjectivism, 1781-1801*, Cambridge: Harvard University Press, 2002.
- BELAVAL, Yvon (dir.), *Historia de la filosofía*, Siglo XXI, Madrid, 1974. Vol. 6: Racionalismo, empirismo e Ilustración.
- BERLIN, Isaiah, "The Counter-Enlightenment", en *Dictionary of the History of Ideas*, 5 vols., ed. Philip P. Wiener, Charles Scribner's Sons, NY, 1973, vol. II, pp. 100-112 (versión on-line disponible).
- BREWER, Daniel (ed.), *The Cambridge Companion to the French Enlightenment*. 1st ed. Cambridge: Cambridge University Press, 2014.
- BROADIE, Alexander & SMITH, Craig (eds.), *The Cambridge Companion to the Scottish Enlightenment*, Cambridge, England: Cambridge University Press, 2019.
- BURY, John, *La idea del progreso*, Alianza ed., Madrid, 1971.
- CASSIRER, Ernst, *La filosofía de la Ilustración*, México, FCE, 1972.
- : *El problema del conocimiento en la filosofía y en la ciencia modernas*, México, FCE, 1979 (vol. I y II).
- : *Kant. Vida y doctrina*, México, FCE, 1993.
- : *Rousseau, Kant, Goethe. Filosofía y cultura en la Europa del Siglo de las Luces*, trad. R. R. Aramayo, FCE, 2014.
- : *Le problème Jean-Jacques Rousseau*, Hachette, 1987.
- : "L'unité dans l'oeuvre de Rousseau", a VVAA, *Pensée de Rousseau*, Ed. du Seuil, 1984, pp. 41-66.
- DUSSEL, Enrique, 1992. *El encubrimiento del otro. Hacia el origen del "mito de la modernidad"*, Plural editores, La Paz, 1994.
- : *El primer debate filosófico de la Modernidad*, Clacso, 2020.
- GUYER, Paul (ed.), *The Cambridge Companion to Kant*, Cambridge, Cambridge University Press, 1992.
- HAZARD, Paul, *La crisis de la conciencia europea*, Madrid, Alianza, 1983.
- : *El pensamiento europeo en el siglo XVIII*, Madrid, Alianza, 1985.
- MARTÍNEZ MARZOA, Felipe, *Historia de la filosofía*, Madrid, ed. Istmo, 1973 y 1994, (vol. II).
- : *Releera Kant*, Barcelona, ed. Anthropos, 1992.
- : *De Kant a Hölderlin*, La Oficina, 2018.
- MILLS, Charles, *The Racial Contract*, Cornell University Press, 1997.
- : "Kant's Untermenschen", a *Black Rights/White Wrongs: The Critique of Racial Liberalism*, Oxford, Oxford University Press, 2017, cap. 6, pp. 91-113.
- PADGEN, Anthony, *La Ilustración y sus enemigos. Dos ensayos sobre los orígenes de la Modernidad*, Península, BCN, 2002
- PHILONENKO, Alexis, *Essais sur la philosophie de la guerre*, Librairie Philosophique J. Vrin, Paris, 1988.

---: *L'oeuvre de Kant*, 2 vol., Librairie Philosophique J. Vrin, París, 1972.

RILEY, Patrick. (ed.), *The Cambridge Companion to Rousseau*. Cambridge, Cambridge University Press, 2001.

SCHMIDT, James, *What is Enlightenment? Eighteenth-Century Answers and Twentieth-Century Questions*, University of California Press, California, 1996.

SCHOTT, Robin May, *Feminist Interpretations of Immanuel Kant*, University Park: Pennsylvania State University Press, 1997.

SOLE, María Jimena, *Spinoza en Alemania (1670-1789): historia de la santificación de un filósofo maldito*, ed. Brujas, Córdoba, 2011.

STAROBINSKI, Jean, J-J. Rousseau. *La transparencia y el obstáculo*, Madrid: Taurus, 1983.

TAVOILLOT, Pierre-Henri, *Le Crépuscule des Lumières. Les documents de la querelle du panthéisme. 1780-1789*, Coll. «Passages », 1995.

TAYLOR, Charles, *Hegel*, Cambridge, Cambridge University Press, 1975, cap. 1.

TURRÓ, Salvi, *Lliçons sobre història i dret a Kant*, Edicions Universitat de Barcelona, 1997.

---: "Llei pràctica i esquematització (de Kant a Fichte)", en *Anuari de la Societat Catalana de Filosofia* (número IX), Barcelona, IEC, 1997.

--- : *Filosofia i Modernitat. La reconstrucció de l'ordre del món*, Barcelona, Edicions de la Universitat de Barcelona, 2016.

WEIL, Eric, "Rousseau et sa politique", a VVAA, *Pensée de Rousseau*, Ed. du Seuil, 1984, pp. 9-40.

VVAA, *La Ilustración olvidada. La polémica de los sexos en el siglo XVIII*, ed. Anthropos, 2011.

Material audiovisual

- *Arrival* (2016), dir. Denis Villeneuve.
- *Into the wild* (2007), dir. Sean Penn.
- *Barry Lyndon* (1975), dir. Stanley Kubrik.

Materials en línia

- <https://loliba.cat/>
- <http://www.philosophica.info/>
- <http://plato.stanford.edu>
- www.leibniz.es
- <http://www.davidhume.org>
- <https://www.rousseauonline.ch/>

Programari

Cap.

Grups i idiomes de l'assignatura

La informació proporcionada és provisional fins al 30 de novembre de 2025. A partir d'aquesta data, podreu consultar l'idioma de cada grup a través daquest [enllaç](#). Per accedir a la informació, caldrà introduir el CODI de l'assignatura

Nom	Grup	Idioma	Semestre	Torn
(PAUL) Pràctiques d'aula	1	Català	segon quadrimestre	matí-mixt
(TE) Teoria	1	Català	segon quadrimestre	matí-mixt